

Integraal schoolontwikkelingsmodel met duurzaamheid als kapstok

Duurzaam onderwijs, duurzame school

In de eerste koersjaren van Sterk onderwijs voor een betekenisvolle toekomst (2020-2021) is een integraal schoolontwikkelingsmodel ontwikkeld waarmee scholen in kaart kunnen brengen hoe duurzaam zij al bezig zijn en welke stappen zij nog kunnen zetten. Na een aantal pilots op Aloysiusscholen is een aantal formats ontwikkeld waarmee scholen zelf aan de slag kunnen. In dit artikel wordt de achtergrond en bedoeling van het model toegelicht.

Achtergrondinfo: waarom aan de slag met duurzaamheid?

Hebben we de grote maatschappelijke vraagstukken wel voldoende in beeld? Die vraag stelden veel medewerkers toen de koers voor 2020-2024 werd 'opgehaald'. De meest genoemde vraagstukken: klimaat en milieu, meer focus op burgerschap en lerarentekort.

Koersprojectleiders Wim Nederlof en Anne-Marie Veldkamp gingen voor Aloysius begin 2020 op verkenning uit. Zij ontdekten dat hoogleraar Transformatief Leren voor Sociaal-ecologische Duurzaamheid aan de Wageningen Universiteit **Arjan Wals** veel onderzoek heeft gedaan naar duurzaamheid en 'leren'. Hij deed dat met een brede kijk op duurzaamheid, gebaseerd op de **Duurzame Ontwikkelingsdoelen** van de Verenigde Naties. Hieraan heeft ook Nederland zich gecommitteerd.

Ook die 'gelijke kansen' voor kinderen en een duurzame plek op de arbeidsmarkt horen bij duurzaamheid, net als actief en betrokken burgerschap. Hiermee werd 'duurzaamheid' voor Aloysius al snel een mooi overkoepelend thema voor veel meer van de grote maatschappelijke vraagstukken waarvoor medewerkers graag meer aandacht willen. Verder aan de slag met duurzaamheid dus.

Kansrijk duurzaam ontwikkelingsmodel ontdekt

Hoogleraar Wals is ook verbonden aan de **Coöperatie Leren voor Morgen**, dat zich als groep samenwerkende organisaties inzet voor leren voor duurzame ontwikkeling, van peuter tot professional. De Aloysius Stichting werd in 2021 als eerste organisatie voor speciaal onderwijs **lid** van Leren voor Morgen.

Arjan Wals en Leren voor Morgen ontwikkelden samen de Whole School Approach: een model dat kan helpen om onderwijs integraal te verduurzamen. Van zonnepanelen op het schooldak, tot duurzame inzetbaarheid van medewerkers en van duurzaamheidsthema's in het curriculum tot een cultuur waarin iedereen gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen.

Om duurzaamheid vooral onderdeel te maken van de koers, maakten koersprojectleiders Wim Nederlof en Anne-Marie Veldkamp een Aloysius-variant van de Whole School Approach waarin ook de sterke basis en de vier koersthema's zijn geïntegreerd. Daarbij kwam een stappenplan bij om het model in praktijk te brengen.

Greenteam

Met het model 'onder de arm' maakten de koersprojectleiders een rondje langs een aantal Aloysius-directeuren – van **Spijkenisse** tot **Heibloem** – die op één of andere wijze al bezig zijn met **duurzaamheid**. Zij werden gepolst of zij wilden meedenken en meedoen om 'duurzaamheid' verder te verkennen. Zo werd een **Greenteam** samengesteld. Helaas konden inspiratie-bijeenkomsten voor het Greenteam in verband met de coronacrisis niet doorgaan.

Pilotscholen in beeld

Hoe en waar is het model zoal gebruikt door pilotscholen?

Savioschool zet duurzame stappen

De Savioschool was op zoek naar een scherper profiel en in het team hadden veel mensen affiniteit met het thema **duurzaamheid**. Eén en één is twee, dus wilde de Savio graag aan de slag met het **ontwikkelingsmodel**, om zo te komen tot heldere keuzes voor het onderwijs-concept en bijpassend schoolprofiel.

Externe begeleiding werd via de koersprojectleiders ingezet, zodat de school snel aan de slag kon. Het team zet nu in

op sport en bewegend leren, op gezonde voeding en op workshoponderwijs. Ook wil de school een leerlijn wetenschap en techniek koppelen aan het workshoponderwijs. Dan is de link met duurzaamheid ook snel gelegd, omdat dit ook in technische opdrachten een rol kan spelen.

Leerlingpopulatie De Burcht verandert (dus het onderwijs ook)

De Burcht wil het onderwijs vernieuwen omdat de **leerlingpopulatie** verandert. Het team onderzoekt dit vanuit 'de bedoeling'. **Thom Verheggen** verzorgde een aantal bijeenkomsten over **Werken vanuit de bedoeling** voor het managementteam en het team en **Wim Nederlof** leidde een studiedag over de **Transformatieve School**. Leerkrachten interviewden leerlingen en daarvan werd een podcast gemaakt.

Het team en de koersprojectleiders gingen zo aan de slag met een inspiratieprogramma om een boost te geven aan duurzame onderwijsontwikkeling, gericht op wat de jongeren van De Burcht perspectief biedt op een betekenisvolle toekomst als zij na hun tijd in Teylingereind 'buiten' hun leven weer oppakken. Het duurzame ontwikkelingsmodel hielp om samenhang te bewaken.

De Korenaer Deurne: foto van een duurzame school

Met het **duurzaam ontwikkelingsmodel** als leidraad maakten de koersprojectleiders met directeur **Jurgen** en leerkracht **Linda** een 'foto' van de school. Wat bleek? **De Korenaer Deurne** is al lekker duurzaam bezig. En ideeën voor vervolgstappen zijn er ook.

Zo draait het agrarisch zorgbedrijf prima, maar hoe leuk zou het zijn om met de oogst-opbrengst duurzaam te koken in het restaurant op het terrein in Deurne? Met Bijzonder Jeugdwerk biedt De Korenaer een integraal dagprogramma aan met onderwijs, behandeling en allerlei activiteiten in onder meer sport en cultuur.

Er kwamen meer ideeën op tafel. Maar het belangrijkste inzicht was toch wel dat het team veel méér doet dan gedacht en dat meer samenhang aanbrengen in de schoolontwikkeling helpend zou kunnen zijn.

Heibloem goes 'duurzaam'

De Widdonckschool (so) en **De Ortolaan (vso)** in Heibloem zijn aparte scholen in één gebouw die wel samenwerken. **Duurzaamheid** bleek hiervoor ook een verbindend thema.

De koersprojectleiders brachten met het duurzaam ontwikkelingsmodel als leidraad samen met het managementteam in kaart wat de school allemaal al 'doet' aan duurzaamheid. Daarna volgde een studiedag met beide teams.

Dat leverde nog veel meer ideeën op waarmee de teams graag planmatig aan de slag willen. En liefst samen, want zo ontstaat een mooie doorgaande lijn. Het groene Widdoncksterrein inspireert de leerkrachten en andere medewerkers om onder meer buiten te leren in het groen.

Op het terrein werken de scholen samen met jeugdzorg en bieden samen Intensieve dagbehandeling. Vanuit het nieuwe Servicepunt werkt De Ortolaan met de Widdonckschool in Weert en De Ortolaan in Roermond samen aan een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. En brede talentontwikkeling is onderdeel van het lesprogramma.

De Korenaer Helmond

De Korenaer Helmond is volop in ontwikkeling. Het duurzaam ontwikkelingsmodel is een rode draad voor onderwijsvernieuwing.

Het team focust op versterken van pedagogisch en didactisch handelen, de professionele cultuur en externe profilering en verbinding met netwerkpartners.

Ideeën genoeg in het team, de uitdaging zit hem in focus en samenhang. Met enthousiasme wordt daar aan gewerkt, en ondertussen wordt ook 'verduurzaamd'.

Zo kwamen er moestuinbakken op het schoolplein waardoor leerlingen niet alleen groene vingers ontwikkelen maar ook leren samenwerken en zich kunnen ontspannen door buiten aan het werk te zijn.

In afwachting van nieuwe huisvesting laat het team jongeren tijdens projectweken de school 'pimpen'. Zo ontdekken leerlingen hun talenten. Tijdens de laatste projectweek vonden twee leerlingen het opknappen van hun lokaal zo leuk dat zij graag op stage willen in het schildersvak.

Ook aan de slag? Model en helpende formats!

- duurzaam ontwikkelingsmodel ([interactieve pdf](#))
- invulformat onderdelen duurzaam ontwikkelingsmodel ([interactieve pdf](#))
- handreiking/gespreksleidraad om het duurzaam ontwikkelingsmodel in te vullen ([interactieve pdf](#))

Meer weten?

Neem contact op met **koersprojectleiders**

Wim Nederlof:

wimnederlof@actplus.nl | 06 51 28 71 59

Anne-Marie Veldkamp:

anne-marie@aveldkamp.nl | 06 22 47 28 16